

Sessió 1. Cercant i forjant el vincle afectiu

La vinculació afectiva és una de les necessitats bàsiques que tots els éssers humans tenen des que neixen. La peculiaritat és que es tracta d'una necessitat que només pot ser satisfeta per les persones properes que envolten l'infant. Per afavorir aquesta vinculació afectiva, els nadons arriben al món amb la capacitat d'atendre preferentment qualsevol informació que provengui d'aquestes persones (mirades, gestos, paraules). Aquesta capacitat els permet identificar i connectar millor amb les seves persones cuidadores per poder expressar-los les necessitats que tenen per les mateixes vies: plor, somriure, mirades, vocalitzacions.

La vinculació afectiva és la base que permet a l'infant explorar l'entorn i aprendre de cada experiència de la vida. En aquesta sessió reflexionarem sobre les diferents maneres de satisfer les necessitats infantils d'afecte, la importància que tenen i les conseqüències que poden tenir per al futur de l'infant.

Objectius educatius

- Diferenciar les necessitats afectives de les altres necessitats.
- Identificar i reconèixer les habilitats i les competències dels infants de 0 a 3 anys en el desenvolupament de les vinculacions afectives.
- Identificar les diferents pautes educatives associades a les necessitats afectives.
- Analitzar els modes de comportament dels adults com a resposta al comportament d'exploració dels infants.
- Conèixer i reflexionar sobre el comportament de la mare i/o del pare sobre el desenvolupament infantil.

Cronograma

Continguts	Metodologia	Agrupació	Temps (minuts)
1) Recordatori i tasca d'aquesta sessió	Pregunta oberta	GG	5
2) Necessitats dels infants	a) Introducció (exposició) b) Dinàmica (per triar): <ul style="list-style-type: none">- Targetes: "Necessitat o capritx?"- Joc de rol: "En la pell del bebè"- Frases per a debat i targetes "d'acord / en desacord / depèn"- Debat a dues bandes- Vídeo	GG GP/GG	5 20
3) Evolució de les necessitats afectives	Vídeos i anàlisi	GG	20
4) Pautes educatives	Dinàmica per triar: a) Joc de rol: "Joc de la cadira" b) Anàlisi de text	GP/GG GG	15 15
5) Pautes educatives: conseqüències	Vídeos i anàlisi	GG/GP	20
6) Recapitulació i tancament	a) Resum b) Gometes i "M'encanta / No m'entusiasma"	GG/TI	5

GG: grup gran. GP: grup petit. TI: treball individual.

Desenvolupament de la sessió

1. Recordatori i tasca d'aquesta sessió

L'educador ha de demanar a les persones participants que diguin què recorden de la sessió anterior. Una altra possibilitat és demanar a dues persones que diguin què vàrem treballar en la sessió anterior. Seguidament ha de presentar la tasca d'aquesta sessió.

2. Necessitats dels infants

a) Exposició (5 min)

L'educador ha d'introduir el tema explicant que les persones (tant els infants com els adults) tenen necessitats diferents; d'una banda, les necessitats físiques (alimentar-se, dormir...) i, d'altra banda, les necessitats afectives, que són tan importants com les físiques.

Nota per a l'educador

Vegeu l'explicació sobre tècniques expositives de la sessió anterior.

b) Dinàmica per triar (20 min):

1) Targetes: "Necessitat o capritx?"

L'educador ha de repartir unes **targetes** que descriuen situacions diverses: algunes es refereixen a una necessitat afectiva però d'altres no mostren necessitats afectives. Ha de formular la pregunta "Quines d'aquestes targetes pensau que mostren necessitats afectives dels infants i quines no?" i les persones participants s'han de reunir en grups petits per debatre-hi i classificar les targetes depenent de si presenten necessitats afectives o no.

2) Joc de rol: "En la pell del bebè"

Depenent de les característiques del grup es pot iniciar el tema de les necessitats dels bebès i dels infants amb un joc de rol, en el qual s'ha de convidar els participants a ajuntar-se per parelles, en cadascuna de les quals un dels membres assumeix el paper de bebè i l'altre el de persona cuidadora. El bebè ha de pensar en una sensació o una necessitat concretes que tengui (gana, fred, una etiqueta de la roba que el molesta...) i intentar comunicar-ho a la persona cuidadora. Aleshores aquesta ha d'intentar respondre a les necessitats d'aquell com consideri. Al cap de pocs minuts s'han d'intercanviar els papers.

Després del joc de rol, l'educador ha de demanar a les persones participants com s'han sentit en cada paper, quin paper els ha costat menys de fer i, en el cas dels bebès/infants, si han vist satisfeta la necessitat que tenien.

Nota per a l'educador

El joc de rol és un tipus de tècnica per desenvolupar habilitats; és important recordar que quan es parla de treballar les habilitats no es refereix tan sols a les psicomotrius, sinó també a les socials i a les personals.

3) Frases i targetes “d’acord / en desacord / depèn”

L’educador ha de llegir unes frases (el número depèn del temps disponible) i les persones participants s’han de posicionar per mitjà de les **targetes “d’acord / en desacord / depèn”** i debatre sobre el tema de cada frase.

Frases per al debat:

- 1) El plor és l’única manera que el bebè té d’expressar les necessitats que té.
- 2) El pare i/o la mare ha d’atendre tan poc com sigui possible els plors del bebè per evitar que torni un infant capritxós.
- 3) Per aconseguir que sigui un infant valent s’ha de deixar que es tranquil·litzi tot sol, que aprengui a vèncer les pors sense ajuda.
- 4) A partir dels 2 anys l’aferrament desapareix, ja que és el moment en què l’infant comença a ser més independent i necessita menys la persona cuidadora principal.

4) Debat a dues bandes

Amb la segona i amb la tercera frases de l’exercici anterior es pot fer un debat a dues bandes: l’educador ha de llegir una de les frases i la meitat del grup l’ha de defensar i l’altra meitat l’ha de rebatre.

5) Vídeo

S’ha de visionar el **vídeo** “Zazoo Condom Commercial”, disponible a Youtube <youtu.be/K45m79fEyz8> (0:45 min). A tall de tancament d’aquesta dinàmica després de reflexionar sobre aquest vídeo es pot visionar el **vídeo** “Anuncio Vicks supermercado (rabieta)” disponible a YouTube <youtu.be/6IHX-8HAjwA> (0:24 min).

3. Evolució de les necessitats afectives

Les necessitats afectives i la manera d’expressar-les van canviant a mesura que l’infant creix i es desenvolupa. És important saber en quin moment del desenvolupament és l’infant per l’expressió de les necessitats afectives que té.

En aquesta activitat s’han de visionar **quatre vídeos i una vinyeta** relatius a infants de diferents edats mostrant necessitats afectives i a adults responent a aquestes necessitats. Els vídeos i la vinyeta s’han de presentar de manera desordenada, no en el mateix ordre en què es presenten aquí, però assignant-hi un color:

- 1) Etapa de preaferrament (3-6 setmanes): un nadó és al bressol i sa mare guaita per mirar-lo i exclama “Mira com em somriu perquè li faci cas!” (color blau).
- 2) Etapa de formació de l’aferrament (de 6 setmanes a 6-8 mesos): la padrina diu a la mare de l’infant “Ves-te’n, l’infant no se’n temerà, no t’enyoràrà” (color vermell).
- 3) Etapa d’aferrament (de 6-8 mesos a 18 mesos - 2 anys): el pare arriba al portal de ca seva carregat amb paquets i empenyent el cotxet, i mentrestant l’infant plora. Un veïnat s’ofereix a ajudar-lo amb l’infant, però el pare li diu “No et preocupis, l’he d’agafar jo perquè no vol anar amb ningú” (color verd).
- 4) Etapa de formació de relacions recíproques (de 18 mesos - 2 anys en endavant): s’observa una mare demanant a sa filla “Estimada, ara queda tranquil·la amb la padrina, que jo he de partir, entesos?” (color porpra).

- 5) Etapa d'aferraments múltiples (de 2 a 3 anys): una dona està asseguda al parc al costat d'una amiga i miren com la filla de la primera juga tota sola a certa distància. Sa mare comenta: "Has vist com es diverteix tota sola? És molt autònoma, de veres. Mira-la, mira-la!" (color taronja).

Una vegada visionats els vídeos i la vinyeta s'ha d'utilitzar una **imatge fixa** de cada per treballar-hi (cada imatge té el contorn d'un color diferent, com hem descrit més amunt). En primer lloc, l'educador ha de demanar a les persones participants que identifiquin en quin moment del desenvolupament dels vincles afectius pensen que es troba el seu fill / la seva filla, i aleshores cadascuna s'ha de posar un **adhesiu del color de la imatge** que es correspongui amb la que han seleccionat.

A continuació l'educador els ha d'entregar una **taula dividida en cinc franges d'edat** (segons la classificació que hem fet més amunt) i ha de llançar la pregunta "A quina edat de l'infant pensau que correspon cada un dels vídeos i la vinyeta que hem visionat?". Aleshores les persones participants han d'escriure a la taula el nom del color corresponent a cada franja d'edat, tot raonant-ho. Tot seguit, l'educador ha d'exposar breument les solucions de la taula.

3-6 setmanes	6 setmanes - 8 mesos	8-18 mesos	18-24 mesos	2-3 anys
Color blau	Color vermell	Color verd	Color porpra	Color taronja
Utilitza el somriure, el plor i la mirada per atreure l'atenció d'altres persones	Reconeix son pare / sa mare, però queda tranquil quan veu que se'n va	No vol que l'agafin les altres persones; l'única cosa que el calma és estar als braços de son pare / sa mare	Accepta que sa mare / son pare se'n vagi, sempre que li expliqui per què i quan tornarà	S'allunya confiat a explorar l'entorn sempre que sa mare i/o son pare hi siguin presents

Clau per a l'educador

- 1) Etapa de preaferrament (3-6 setmanes): per mitjà del somriure, del plor i de la mirada, el nadó atreu l'atenció d'altres persones.
- 2) Etapa de formació de l'aferrament (de 6 setmanes a 6-8 mesos): el bebè queda tranquil quan se'l separa de sa mare sense cap explicació malgrat que la reconeix perfectament.
- 3) Etapa d'aferrament (de 6-8 mesos a 18 mesos - 2 anys): en aquesta franja d'edat el bebè/infant rebutja el contacte físic, fins i tot amb un familiar molt proper, ja que l'única cosa que vol i el calma és estar als braços de son pare o de sa mare.
- 4) Etapa de formació de relacions recíproques (de 18 mesos - 2 anys en endavant): infants als quals sa mare / son pare explica per què ha de partir i quant de temps serà absent.
- 5) Etapa d'aferraments múltiples (de 2 a 3 anys): exploració confiada de l'entorn quan son pare i/o sa mare hi són presents.

Per acabar, cada participant ha de comprovar si el color del seu adhesiu correspon realment a la franja d'edat en la qual es troba el seu fill / la seva filla o si la tria que ha fet ha resultat retardada o avançada respecte de la taula ja resolta.

L'educador ha d'acabar la sessió reflexionant sobre la gran importància de saber identificar correctament les necessitats dels infants i de satisfer-les adequadament depenent del moment del desenvolupament en què estiguin.

4. Pautes educatives

Proposam dues dinàmiques per triar:

a) Joc de rol: “El joc de la cadira”

L'educador ha de demanar a sis de les persones participants que es prestin a fer els papers següents:

- Grup de tres persones que representen el paper de fill/filla: cadascuna seu successivament en una cadira per representar el paper de fill lligat a la cadira i que demana ajuda a son pare / sa mare perquè el desfermi ja que té molta de set i necessita beure aigua.
- Grup de tres persones que representen el paper de pare/mare: a cadascuna cal explicar-li, de manera que les altres ho sàpiguen, quin paper farà segons el tipus de pare/mare que descrivim més a baix i què ha de respondre al seu fill l / a la seva filla segons el paper assignat quan li reclami atenció. Mentre el fill / la filla no li reclami atenció cadascuna ha de quedar asseguda amb la resta de pares/mares.

Aquests són els papers que l'educador ha de distribuir:

- Pare superimplicado / mare superimplicada: està pendent tot el temps del fill / de la filla, ho fa tot per ell/ella i no li permet fer res per si mateix/mateixa. En aquest cas, si vol beure aigua n'hi dona ell mateix / ella mateixa obrint-li la boca i posant-li la botella als llavis sense ni tan sols desfermar-lo / desfermar-la.
- Pare despreocupat / mare despreocupada: no està tan pendent del fill / de la filla, ja que pensa que se'n pot sortir tot sol / tota sola i no respon a les demandes que li fa. En aquest cas continua xerrant amb els altres, és a dir, no para atenció a allò que li demana ni al fet d'estar fermat/fermada a la cadira.
- Pare comprensiu / mare comprensiva: encara que estigui atenent els seus assumptes està pendent del fill / de la filla, per si el/la necessita en qualche moment. Si el/la necessita, l'ajuda però sense fer les coses per ell/ella, sinó que l'ajuda a fer-les per si mateix/mateixa. En aquest cas, l'ajuda a desfermar-se de la cadira i li acosta la botella, però no li dona de beure directament; és a dir, actua de suport però sense fer-li les tasques que li pertoquen.

Una vegada representada tota l'escena amb les tres maneres de reaccionar del grup de pares/mares, cadascuna de les persones que ha participat en el joc de rol ha de reflexionar sobre les qüestions següents:

- Paper de fill/filla: com s'ha sentit quan ha necessitat ajuda de son pare / sa mare i com li ha respost?
- Paper de pare/mare: com s'ha sentit actuant d'aquesta manera?
- Tothom ha de reflexionar sobre si la manera d'actuar dels pares i/o les mares pot tenir repercussions sobre el desenvolupament dels fills.

Nota per a l'educador

És interessant que les persones participants vegin de manera gràfica com se sent un infant quan no li presten l'atenció com toca, però també com alguns pares no deixen espai perquè l'infant pugui aprendre a desenvolupar-se de manera cada vegada més autònoma o, al contrari, es despreocupen totalment de donar-li suport i d'acompanyar-lo en les necessitats que té.

En aquesta representació la demanda de beure s'ha plantejat com una necessitat bàsica perquè s'entén que no es tracta d'un capritx.

En haver acabar l'activitat, l'educador ha de remarcar la importància de la manera d'actuar dels pares i de les mares en el desenvolupament dels fills i, sobretot, que aquesta manera d'actuar pot generar tant sentiments positius com negatius en els fills, que poden afectar la vinculació afectiva.

b) Anàlisi de text

Es poden treballar les pautes educatives llegint aquesta cita (o projectant la [diapositiva](#) corresponent):

«Ajudar és, certament, una de les més subtils i, alhora, descarades formes d'agressió. Quan deim “t'ajud?”, el que en realitat transmetem és “fuig d'en mig, que no en saps... ja ho faig jo” (òbviament, ajudar és el que pertoca en situacions d'urgència).»

Gregory Cajina. *Rompe con tu zona de confort: 52 propuestas para tomar las riendas de tu vida*. Barcelona: Oniro, 2013

Nota per a l'educador

La confiança és l'actitud més important per poder acompanyar un infant en la recerca de l'autonomia. Quan li deim “així no”, “no et moguis” o “calla”, possiblement li estam ensenyant a obeir i a desobeir-se, de manera que li inhihim la capacitat d'expressió i creació i gradualment es convenç que és una persona incapaç de fer o de ser diferent: “som dolent per pintar”, “no me'n surt amb les matemàtiques”, i així una infinitat de pors que aconseguim que *madurin*, amb el patrocini dels adults, que “pel seu bé” el domesticam. És una ajuda que paralitza.

5. Pautes educatives: conseqüències

En aquesta activitat s'han d'analitzar les conseqüències que poden tenir les maneres d'actuar dels pares i de les mares sobre el comportament dels fills / de les filles i en el desenvolupament posterior.

En aquesta activitat s'han de visionar [tres vídeos](#) en què es mostra una mare actuant de tres maneres diferents davant la necessitat d'exploració del món de la filla.

Una vegada visionats els tres vídeos, s'ha de dividir les persones participants en tres grups i l'educador ha de donar a cada grup, en primer lloc, tres [etiquetes \(A, B i C\)](#) per identificar cada vídeo i, en segon lloc, tres [etiquetes descriptives](#) de la reacció de la nina (“exploradora”, “inactiva” i “coartada”); després d'explicar en què consisteix cada reacció, els grups han d'assignar a cada vídeo l'etiqueta corresponent.

Després d'aquesta primera part:

- Opció 1: l'educador ha de repartir a cada grup tres **targetes il·lustrades amb cadenes** perquè anotin les possibles conseqüències del comportament parental observat en cada vídeo.
- Opció 2: cada grup ha de reflexionar sobre les conseqüències després de veure el comportament de la mare en cada vídeo.

Tant en l'opció 1 com en la 2, en haver acabat se n'ha de fer una posada en comú plantejant aquestes preguntes:

- Dels tres tipus d'actuació parental, quin s'assembla més a la manera d'actuar de cada persona/parella participant?
- Quina pensau que és la que afavoreix més el desenvolupament dels infants?
- Què es pot fer per millorar les actuacions parentals?

Nota per a l'educador

- “Exploradora”: la nina sap que l'estimen, se sent confiada i segura per explorar l'entorn, tot i que això li suposi allunyar-se una mica de la proximitat de sa mare / son pare, sempre que es mantengui a la vista.
- “Inactiva”: la nina està perdent ocasions per aprendre, ja que només pot mirar el món, però no explorar-lo. No li donen oportunitats amb l'objectiu d'adquirir les habilitats necessàries per interactuar amb les coses i les persones, i per això cosa el coneixement que tindrà del món sofrirà retards.
- “Coartada”: la nina té inquietuds, fa plans i vol explorar el món que l'envolta, però els adults mai no la deixen desplegar la activitat que vol fer, ja que estan massa preocupats per la seguretat i no entenen que aquesta exploració és crucial perquè desenvolupi la intel·ligència.

Per acabar el tema de les pautes educatives i com a reflexió sobre el doble missatge que els adults de vegades donen es pot visionar el **vídeo** “BabyMoon: niños con la cara pintada”, disponible a YouTube <youtu.be/tbaQJLLZ7iI> (4:36 min).

6. Recapitulació i tancament

a) Recapitulació i fitxa “He après”

- 1) Per acabar, l'educador ha de repartir un **resum de la sessió** (extret del material del curs del Ministeri).
- 2) Depenent de les característiques del grup, l'educador pot repartir la **fitxa “He après”** perquè, voluntàriament, cadascú l'empleni a ca seva escrivint les tres coses que li han resultat més interessants de la sessió i les tres més difícils de posar en pràctica (la fitxa es comentarà en la sessió següent).

b) Gometes i “M’encanta / No m’entusiasma”

L’educador ha d’aferrar un tros de cinta adhesiva de color horitzontalment en un full del paperògraf com a línia per dividir-lo en dues parts: a la superior ha de dibuixar una emoticona de cara contenta, a la inferior una cara seriosa i a la meitat una cara indiferent. A continuació ha de donar a cada persona participant un gomet, que ha de posar per damunt, per davall o a l’alçada de la línia depenent de si li ha agradat la sessió o no, o si l’ha deixada indiferent.

Després, l’educador ha de demanar a les persones participants que escriguin per damunt de la línia una frase que descrigui allò que els ha encantat i per davall de la línia allò no les ha entusiasmades.